

जिल्हा परिषद पंचायत समितीच्या व ग्राम पंचायतीच्या स्वउत्पन्नाच्या अर्थसंकल्पात ३% निधी अपंग व्यक्तींच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरीता राखून ठेवणेबाबत अपंग कल्याण कृति आराखडा - २००१.

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण २००७/प्र.क्र.४८७१/ वित्त-३**

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
तारीख: २५ जून, २०१४.

वाचा -

१. शासन निर्णय समक्रमांक: दिनांक १८ ऑक्टोबर, २००७
२. शासन निर्णय समक्रमांक: दिनांक ५ ऑक्टोबर, २००७

प्रस्तावना -

महाराष्ट्र शासनाच्या सन २००१ च्या अस्तित्वात आलेल्या अपंग कल्याण कृति आराखडयामध्ये रोजगार व स्वयंरोजगार विषयक उपाययोजना या सदराखालील अनुक्रमांक ६ मध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्था, शासकीय योजना, केंद्र शासनाच्या योजना, दारिद्र निर्मुलन योजना या अंतर्गत किमान ३% लाभार्थी अपंग असावेत असे सूचीत करण्यात आले आहे. तसेच अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरीता स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या एकूण निधीपैकी ३% निधी अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरीता राखून ठेवावा असे ही निर्देश दिले आहेत.

या संदर्भात मा.उच्च न्यायालयात दाखल झालेल्या जनहित याचिका क्र ११८/२०१० व याच विषयावरील अन्य जनहित याचिका / रिट याचिकेसंदर्भात मा.उच्च न्यायालयाने दि. १८/३/२०११ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार शासनाच्या प्रत्येक विभागाने अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरीता अर्थसंकल्पीय तरतूद अपंग कल्याण कृति आराखडयानुसार करावयाची आहे.

राज्यातील जिल्हा परिषदेने त्यांच्या स्वनिधीमधून ३% निधी अपंगांच्या कल्याणाबाबत राखून ठेवण्याबाबत व अपंग लाभार्थ्यांना लाभ देण्याबाबतचा शासन निर्णय क्रमांक-संकीर्ण-२००७/प्र.क्र.४८७१/ वित्त-३ यापूर्वीच दि.५/१०/२०१२ रोजी निर्गमित केलेला आहे.

राज्यातील पंचायत समित्या तसेच ग्रामपंचायती यांनी सुध्दा जिल्हा परिषदेप्रमाणे त्यांच्या स्वनिधीमधून अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरीता ३% निधीची अर्थसंकल्पीय तरतूद करण्याबाबत शासनाने आदेश दिलेले नव्हते. तथापी अपंग कल्याण कृति आराखडा व मा.उच्च न्यायालयाच्या दि.१८/०३/२०११ च्या निर्णयानुसार अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरिता ३% अर्थसंकल्पीय तरतूद

करणे व वैयक्तिक लाभांच्या योजनेत अपंग लाभार्थी असावेत असे आदेश दिलेले आहेत. त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी म्हणजे राज्यातील जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या तसेच ग्रामपंचायती यांनीदेखिल त्यांच्या स्वनिधीमधून अपंगांच्या कल्याण व पुर्नवसनाकरीता ३% तरतूद करणे आवश्यक आहे. या अनुषंगाने सर्व जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या तसेच ग्रामपंचायती एकत्रीत सूचना देण्यासाठी सर्व समावेशक शासन निर्णय निर्गमित करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते. त्याप्रमाणे आता संदर्भ क्र.१ व २ हे दोन्ही शासन निर्णय अधिक्रमीत करुन सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय -

जिल्हा परिषद पंचायत समिती व ग्रामपंचायत यांनी त्यांच्या स्वनिधीच्या एकुण उत्पन्ना पैकी ३% निधी अपंगांच्या कल्याण व पुनर्वसनाकरिता राखून ठेवावा व तो त्याच कारणासाठी वापरावा. जिल्हा परिषदेने त्यांचा सदरचा निधी, जिल्हा परिषदेच्या समाज कल्याण विभागाकडे सुपूर्द करावा.

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती व ग्रामपंचायतींनी त्यांच्या स्वनिधीमधून वैयक्तिक लाभाच्या योजना राबवितांना त्यात एकूण लाभार्थ्यांपैकी ३% लाभार्थी हे अपंग प्रवर्गातील असावेत.

सदरची तरतूद सन २०११-१२ पासून करावयाची आहे. तशी तरतूद केली नसल्यास सन २०११-१२ पासून च्या अनुशेषासह इथून पूढे ही तरतूद स्वनिधीच्या अर्थसंकल्पात सर्व जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या व ग्रामपंचायतींनी करावी.

सदरचा निधी कटाक्षाने अपंगांच्या कल्याण व पुर्नवसनाकरीता संपूर्णपणे खर्च होईल याबाबतची उपाययोजना प्राथम्याने करण्यांत यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर (www.maharashtra.gov.in) उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०१४०६२५१२५०२०१३२० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रि.शं.कांबळे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.सचिव (सर्व मंत्रालयीन विभाग)
- २) मा. लोकआयुक्त कार्यालय, नवीन प्रशासन भवन, १ ला मजला, मादाम कोमा मार्ग, मुंबई-३२
- ३) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ४) सहाय्यक आयुक्त विकास (सर्व)
- ५) महालेखापाल, महाराष्ट्र - १ (लेखा परिक्षा) मुंबई. (५ जादा प्रतीसह)
- ६) महालेखापाल, महाराष्ट्र - २ (लेखा परिक्षा) नागपूर. (५ जादा प्रतीसह)
- ७) महालेखापाल, महाराष्ट्र - १ (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई. (५ जादा प्रतीसह)
- ८) महालेखापाल, महाराष्ट्र - २ (लेखा व अनुज्ञेयता) नागपूर (५ जादा प्रतीसह)
- ९) जिल्हाधिकारी, सर्व.
- १०) अध्यक्ष, जिल्हा परिषद सर्व,
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १२) गटविकास अधिकारी, पंचायत समिती, (सर्व) (मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प. यांच्या मार्फत)
- १३) ग्राम सेवक, ग्रामपंचायत (सर्व), (मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प. यांच्या मार्फत)